

CRT - CLAIMS RESOLUTION TRIBUNAL
בית הדין לבוררות בנושא החשבונות הרדומים בשווייץ CRT

להתייחסות בלבד - הנוסח האנגלי הינו הקובע

בעניין ההתדיינות המשפטית לגבי נכסי קורבנות השואה
תיק מס' CV96-4849

מענק מאושר

לתובעות ¹Hedviga Weiss, Stela Budu and Veronica Ben-Tal

Iosif Auscher and Iuliana Auscher של בעניין חשבונם של

מס' תביעה: 001276/ES; 001831/ES; 214771/ES²

גובה המענק: **1,201,440.00** פרנקים שווייצרים

מענק מאושר זה מתבסס על תביעתה של הדויגה ויס, מבית אושר, ("התובעת וייס") לחשבוננו של יוסף אושר ("בעל החשבון יוסף אושר") ועל התביעות של ורוניקה בן טל, מבית מאיר, ("התובעת בן טל") וסטלה בודו, מבית קאלין, לחשבונה של יוליאנה אושר ("בעלת החשבון יוליאנה אושר") בסניף ברן של בנק [שם הבנק חסוי] (להלן "הבנק").

כל ההחלטות בנוגע למענקים מתפרסמות. במידה שהתובע יוותר על חיסיון לגבי תביעתו, כמו במקרה זה, שמו של הבנק בלבד נשמר חסוי.

מידע שהוגש על ידי התובעות

התובעת וייס הגישה טופס תביעה בו זיהתה את בעל החשבון יוסף אושר כאביה, אשר נולד ב 16 באוקטובר 1887 בלוגוס, רומניה, השני בין שישה אחים ואחיות, ואשר נשא לרוזה ויינברגר ב 21 במרץ 1920 בטימישוארה, רומניה. התובעת וייס ציינה שאביה, שהיה יהודי, היה שותף במפעל משפחתי לטקסטיל בשם *Ehrlich & Auscher*. לפי התובעת וייס, בין השנים 1933 ו 1941 יוסף אושר ואחיו ארנסט אושר עזבו את העסק המשפחתי וביחד יסדו חברה לייצוג מפעלי טקסטיל מגרמניה וצ'כוסלובקיה. התובעת וייס ציינה שב 1941 אביה היה מוכרח לסגור את החברה שישד עם אחיו בגלל ההגבלות על בסיס גזעני. לפי התובעת, אביה נשלח למחנה עבודה וכל נכסיו הוחרמו על ידי הנאצים. התובעת וייס ציינה שאביה התגורר ב Vokrasko בטימישוארה עד 1943 וב Vladika Badesko בטימישוארה עד 1960. לפי התובעת וייס, אביה עלה לישראל ב 7 בפברואר 1960 ונפטר ב 21 באוגוסט 1970 בבאר שבע, ישראל. כדי לחזק את תביעתה, התובעת וייס הגישה את תעודת הנשואים של הוריה, האישור של ממשלת רומניה הקומוניסטית המאפשר להם לנסוע לישראל, תעודת הפטירה של אביה ותעודת הלידה

1

עליזה מאיר, מבית אושר, תבעה במקור את זכותה לחשבון שבבעלות אמה, יוליאנה אושר. עליזה מאיר נפטרה ב 5 ביולי 2001 בישראל, לכן, בתה ורוניקה בן טל, מבית מאיר, לקחה את התביעה על עצמה.

2

התובעת הגישה שני טופסי תביעה, הרשומים כתביעה מס' 214771 ותביעה מס' 221903. ה CRT קבע שמדובר בתביעות זהות, לכן שתי התביעות אוחדו לתביעה מס' 214771.

שלה המראה שיוסיף אושר הוא אביה. התובעת וייס ציינה שהיא נולדה ב 28 בפברואר 1920 בטימישוארה ושהיא הצאצא היחיד של יוסיף אושר.

התובעות בן טל ובודו, שהן בנות זודות, הגישו טופסי תביעה בהם הן זיהו את בעלת החשבון יוליאנה אושר כסבתן מצד אמן, יוליאנה אושר, מבית ברדך, אשר נולדה ב 4 בפברואר 1899 בלוגוס, רומניה. התובעת בן טל והתובעת בודו ציינו שיוליאנה אושר, שהיתה יהודיה, נשאה לויקטור אושר (אחד מהאחים של יוסיף אושר) ב 16 ביוני 1918 בלוגוס. התובעת בן טל ציינה שיוליאנה אושר היתה עקרת בית והיתה פעילה בארגונים ציוניים נשיים. לפי התובעות בן טל ובודו, יוליאנה אושר התגוררה ברח' יוסיף גל 5, טימישוארה, בין השנים 1942 ו 1962. יוליאנה אושר עלתה לישראל במרץ 1962 והתגוררה בקיר און ובתל אביב ברח' אידלזון 17 ונפטרה ב 29 בפברואר 1988 בתל אביב. התובעת בן טל נולדה ב 5 ביוני 1947 ברומניה. התובעת בודו נולדה ב 13 ביוני 1939 בטימישוארה.

לפי התובעות, השם אושר הוא שם מיוחד במינו ברומניה. בשיחת טלפון עם ה CRT, בתה של התובעת וייס, אריקה סגל, ציינה שבמקורה המשפחה בא מ Ostek, צ'כוסלובקיה, ושלפני כ 200 שנה היה פוגרום בו כל המשפחה נרצחה מלבד שני ילדים. הרב המקומי אימץ אותם וקרא להם בשם אושר, שפירושו בעברית הוא שמחה. לפי שלושת התובעות, מזמן היה ידוע להן על קיומו של חשבון בנק בשוויץ. אריקה סגל ציינה שבשנות השישים הוריה יצרו קשר עם שלטונות שוויץ בניסיון לאתר אותו ונאמר להם שלא נשאר כסף בחשבון. התובעת בן טל ציינה שאחרי המלחמה, המשפחה יצרה קשר עם עובד בשגרירות שוויץ ברומניה שהיה אמור לטפל בעניין של החשבון בשוויץ מפני שלהם לא היה מותר לצאת את רומניה, אבל לא הצליחו לאתר את החשבון. בשיחת טלפון עם ה CRT, בתה של התובעת וייס טענה שבעלה של התובעת וייס עבר עינויים בתקופת השלטון הקומוניסטי ברומניה כי לממשל היה ידע שלאביה של אשתו היה חשבון בנק בשוויץ.

מידע זמין ברשומות הבנק

רשומות הבנק כוללות רשימה של חשבונות בנק בשוויץ אותם רשמו אזרחים רומנים לפי הוראה של השלטון הקומוניסטי לדווח על הנכסים הנמצאים מחוץ למדינה. לחילופין, השלטון בעצמו רשם את החשבונות במקרים בהם הוא קבע שלאזרחיו נכסים בבנקים שוויצרים. לפי הרשומות, בעלי החשבונות היו יוסיף אושר ויוליאנה אושר מרומניה, ולכל אחד מהם היה חשבון מסוג בלתי ידוע. רשומות הבנק מראות שבכל חשבון היתה היתרה 50,000.00 פרנקים שוויצרים ב 20 באוגוסט 1948, שהוא התאריך הידוע ל CRT כתאריך בו הממשלה השוויצרית הקפידה את הנכסים הרומנים. למרות שאין תאריך לסגירת החשבון, המבקרים שחקרו את חשבון הזה הגיעו למסקנה שהחשבון נסגר מתי-שהוא אחרי ה 20 באוגוסט 1948. אין הוכחות ברשומות הבנק על כך שבעלי החשבון או יורשיהם סגרו את החשבון וקיבלו את היתרה.

בחינת ה CRT

איחוד תביעות

בהתאם לסעיף 43(1) של סדרי הדין החלים על הליך יישוב התביעות (להלן "סדרי הדין"), ניתן לאחד תביעות לגבי אותו חשבון או לגבי חשבונות קשורים בהליך אחד על פי שיקול הדעת של ה CRT. במקרה הנוכחי, לפי ה CRT יש מקום לאחד את שלושת התביעות של התובעות וייס, בן טל ובודו בהליך אחד.

זיהוי בעל החשבון

התובעת וייס זיהתה באופן מספק את בעל החשבון יוסי אושר. שם אביה מתאים לשם שפורסם לגבי בעל החשבון יוסיף אושר. התובעות בן טל ובודו זיהו באופן מספק את בעלת החשבון יוליאנה אושר. שם סבתן

מתאים לשם שפורסם לגבי בעלת החשבון יוליאנה אושר. התובעות ציינו ששם המשפחה אושר הוא ייחודי ברומניה ושמקורו בפירוש המילה בעברית. יתר על כן, המידע שמסרה התובעת וייס בקשר לבעל החשבון יוסיף אושר ומשפחתו, כולל תאריך ומקום לידתו וקשרי משפחה, מתאים למידע לגבי בעלת החשבון יוליאנה אושר ומשפחתה שהגישו בנפרד התובעות בן טל ובודו.

על מנת לחזק את תביעותיהן, התובעות הגישו מסמכים הכוללים את תעודות הפטירה של יוסיף אושר ויוליאנה אושר, תעודת הלידה של יוליאנה אושר ואישור הנסיעה לישראל עבור יוסיף אושר.

מעמד של בעל החשבון כקורבן של רדיפות הנאצים

התובעת וייס הוכיחה באופן מספק שבעל החשבון יוסיף אושר היה קורבן של רדיפות הנאצים. התובעת וייס ציינה שבעל החשבון יוסיף אושר היה יהודי ושב 1941 נשלח למחנה עבודה וכל נכסיו הוחרמו על ידי הנאצים.

התובעות בן טל ובודו הוכיחו באופן מספק שבעלת החשבון יוליאנה אושר היתה קורבן של רדיפות הנאצים. התובעות בן טל ובודו ציינו שבעלת החשבון יוליאנה אושר היתה יהודיה והתגוררה ברומניה בתקופת מלחמת עולם השנייה.

קשר משפחתי עם בעל החשבון

התובעת וייס הוכיחה באופן מספק שבעל החשבון יוסיף אושר היה קרוב משפחה שלה כאשר הגישה את תעודת הלידה שלה ואת תעודת הנשואים של יוסיף אושר, מסמכים המוכיחים שבעל החשבון יוסיף אושר הוא אביה.

התובעות בן טל ובודו הוכיחו באופן מספק שבעלת החשבון יוליאנה אושר היתה קרובת משפחה שלהן כאשר הגישו מסמכים מסוימים הכוללים תעודות הלידה והפטירה של יוליאנה אושר, תמצית רישום על שם עליזה מאיר (אמה של התובעת בן טל) שהונפק על ידי משרד הפנים של ישראל ותעודת הלידה של הלנה אושר (אמה של התובעת בודו), המוכיחים שבעלת החשבון יוליאנה אושר היא סבתן מצד אמן.

בעניין תשלום בעבר של היתרה

המסקנה שעליה מגיעה ה CRT היא שחזקות (ה), (ח), (ט) ו (י) שבנספח א' ³ תקפות במקרה הנוכחי, ולכן אפשר לקבוע באופן מספק שבעלי החשבון או יורשיהם לא קיבלו את תקבולי החשבון. בהתבסס על התקדימים וסדרי הדין, מפעיל ה CRT מספר הנחות על מנת לקבוע אם בעל החשבון או יורשיו קיבלו את היתרה שבחשבון.

כמו כן, בנוגע לבעלי חשבונות שהיו אזרחי רומניה, יתכן שתקבולי חשבונותיהם בשוויץ שולמו לרומניה על ידי שוויץ, כחלק מהסדר שעליו הגיעו שתי המדינות ב 1951. הבנקים השוויצרים הקפידו את הנכסים של רומניה ב 1948 בעקבות צו של המועצה הפדרלית השוויצרית. החשבונות הרומנים הופשרו באוקטובר 1950 וכשנה אחר כך, באוגוסט 1951, שוויץ ורומניה הגיעו להסדר לפיו הנכסים בנקים שוויצרים שלא נתבעו ושהיו בבעלות אזרחים רומנים הועברו לממשלת רומניה כפיצוי לנכסים שוויצרים שהשלטון הקומוניסטי ברומניה החריים. החשבונות הרדומים היו חלק מההסדר הזה והועברו לממשלת רומניה. במקרה הנוכחי, ה CRT הגיע למסקנה שיש סבירות גבוהה שהממשלה השוויצרית, שהיא חלק

3

ניתן לעיין בשלמות בנספח א' באתר האינטרנט של ה CRT בכתובת: www.crt-ii.org

בהסדר הגלובלי בעניין ההתדיינות המשפטית לגבי נכסי קורבנות השואה, השתלטה על חשבון מסוים כדי להשתמש בו על מנת לקבל פיצוים עבור אזרחים שוויצרים. לפיכך, ה CRT קבע שבעלי החשבון או יורשיהם לא קיבלו את תקבולי החשבון. החלטה לשלם את יתרות החשבונות לתובעות נופלת לגמרי בתוך המסגרת של ההסדר הגלובלי.

יסוד המענק

ה CRT קבע שיש מקום לפסוק מענק לטובת התובעות. ראשית, התביעות הינן קבילות בהתאם לאמות המידה המפורטות בסעיף 23 של סדרי הדין. שנית, התובעת וייס הוכיחה באופן מספק שבעל החשבון יוסיף אושר היה אביה והתובעות בן טל ובודו הוכיחו באופן מספק שבעלת החשבון יוליאנה אושר היתה סבתן. קשרים אלה מצדיקים את המענק. שלישיית, ה CRT קבע באופן מספק שבעלי החשבונות או יורשיהם לא קיבלו בעבר את הכספים שבחשבונות הנדונים.

סכום המענק

לפי רשומות הבנק, היתרה בכל אחד מהחשבונות ב 20 באוגוסט 1948 היתה 50,000.00 פרנקים שוויצרים. בהתאם לסעיף 37(1) של סדרי הדין, סכום זה יוגדל בשיעור של 60.00 פרנקים שוויצרים, המשקף עמלות בנק מקובלות בהם החשבון חויב בין 1945 וה 20 באוגוסט 1948. לפיכך, היתרה המעודכנת בכל אחד מהחשבונות היא 50,060.00 פרנקים שוויצרים. הערך הנוכחי של סכום המענק נקבע על ידי הכפלת היתרות המעודכנות במקדם 12, בהתאם לסעיף 37(1) של סדרי הדין. לפיכך, הסכום הסופי של המענק לגבי כל אחד מהחשבונות הוא 600,720.00 פרנקים שוויצרים והסכום הסופי של המענק הוא 1,201,440.00 פרנקים שוויצרים.

חלוקת המענק

בהתאם לאמות המידה המפורטות בסעיף 29(1)(ג) של סדרי הדין לגבי חלוקת המענק, אם בן או בת הזוג של בעל החשבון לא הגיש/ה תביעה, המענק יחולק שווה בשווה בין צאצאי בעל החשבון שהגישו תביעה, בחלקים שווים לפי ייצוג. לפי כך, בעניין חשבונות של יוסיף אושר, לתובעת וייס, כבת וצאצאה ישירה של בעל החשבון יוסיף אושר, מגיע את הסכום הכולל של החשבון הזה, זאת אומרת 600,720.00 פרנקים שוויצרים. בעניין חשבונה של יוליאנה אושר, לתובעות בן טל ובודו, כנכדות וצאצאיות ישירות של בעלת החשבון יוליאנה אושר, מגיע לכל אחד חצי מהסכום של החשבון, זאת אומרת 300,360.00 פרנקים שוויצרים.

הקף המענק

על התובעות לדעת שבהתאם לסעיף 25 של סדרי הדין, ה CRT ימשיך ויחקור את תביעותיהן כדי לקבוע אם קיימים חשבונות בנק נוספים בשוויץ שביכולתן לתבוע. חקירה זו כוללת חיפוש בבסיס הנתונים של כלל החשבונות (המכיל רשומות אודות 4.1 מיליון חשבונות בנק שוויצרים מן השנים 1933 עד 1945).

אישור המענק

ה CRT פוסק מענק זה כדי לקבל את אישורו של בית המשפט ואת התשלום על ידי הממונים המיוחדים.

להתייחסות בלבד – הנוסח האנגלי הינו הקובע

נספח א'

בהעדר ראיה לשלילה ובהתקיים אחת או יותר מהנסיבות הבאות, חזקת ה CRT כי בעל החשבון או יורשיו לא קבלו לידיהם את תקבולי החשבון הגתבע¹:

- א. החשבון נסגר וקיימת ברשומות החשבון ראייה לרדיפה, או שהחשבון נסגר (א) לאחר השלת הדרישות לקבלת ויזה שווייצרית ב – 20 בינואר 1939 או (ב) לאחר מועד כיבוש ארץ מגוריו של בעל החשבון, ולפני שנת 1945 או השנה בה הוסרה הקפאת החשבונות מארץ מגוריו של בעל החשבון (המאוחר מביניהם); או
- ב. החשבון נסגר לאחר שנת 1955 או עשר שנים לאחר ביטול הקפאת החשבונות בארץ מגוריו של בעל החשבון (המאוחר מביניהם); או
- ג. יתרת החשבון הופחתה בשל עמלות חיובים לאורך התקופה שקדמה לסגירת החשבון, והיתרה הידועה האחרונה בחשבון הייתה נמוכה; או
- ד. החשבון הוצהר במפקד הבנקים היהודיים שנערך ע"י הנאצים או הוצהר בכל תיעוד אחר של המשטר הנאצי; או
- ה. הוגשה תביעה לקבלת תקבולי החשבון לאחר מלחמת העולם השנייה והבנק לא הודה בתביעה; או
- ו. לבעל החשבון היו חשבוניות נוספים שהם פתוחים אך רדומים, מושהים, סגורים ונוקפו לרווחי הבנק, סגורים בשל עמלות שנגבו, או סגורים לאחר ששולמו לרשויות הנאציות; או
- ז. בעל החשבון היחיד ששרד, היה ילד בזמן מלחמת העולם השנייה; או
- ח. לא היה ביכולתם של בעלי החשבון ו/או יורשיהם לקבל מידע אודות החשבון לאחר מלחמת העולם השנייה מן הבנק בשווייץ בשל הגנה בבנקים השווייצרים להימנע מלמסור מידע או למסור מידע שגוי בנוגע לחשבון בתגובה לבקשת מידע על-ידי בעלי חשבונות ויורשיהם, זאת בשל חשש מחבות כפולה²;
- ט. בעלי החשבונות או יורשיהם התגוררו בארצות בהן שרר משטר קומוניסטי במזרח אירופה אחרי המלחמה; ו/או
- י. אין כל אזכור ברשומות הבנק כי בעלי החשבונות או יורשיהם קבלו לידיהם את תקבולי החשבון³.

1

ראה: Independent Commission of Experts Switzerland – Second World War, Switzerland, National Socialism and the Second World War: Final Report (2002) (להלן: "דו"ח ברג'ייר"); וכן ראה Independent Committee of Eminent Persons, Report on Dormant Accounts of Victims of Nazi Persecution in Swiss Banks (1999) (להלן: "דו"ח ICEP"). בנוסף התחשב ה CRT, בין היתר, בחוקים, דינים, החלטות ומנהגים שנעשה בהם שימוש ע"י המשטר הנאצי, ממשלת אוסטריה, תבל הסודטים, מדינות החסות בהמיה ומורביה, דנציג החופשית, פולין, אזור פולין המסופח, הממשל הכללי של פולין, הולנד וצרפת, על מנת להחרים רכוש יהודי הנמצא מחוץ למדינה.

2

ראה דו"ח ברג'ייר בעמ' 443-444, 446 ודו"ח ICEP בעמ' 81-83.

3

כמתואר בדו"ח ברג'ייר ובדו"ח ICEP הבנקים השווייצריים השמידו או נמנעו מלשמור את תיעודי התעבורות הבנקאיות בגין חשבונות מתקופת השואה. ישנן ראיות כי השמדת מסמכים זו נמשכה אף לאחר שהחוק השווייצרי אסר על השמדת מסמכים מסוג זה בשנת 1996. דו"ח ברג'ייר בעמ' 40 (סוען כי "בכל הגוגע ל Union Bank of Switzerland ... מסמכים הושמדו גם לאחר ההחלטה הפדרלית [מיום

13 בדצמבר 1996]). השמדת מסמכים סיוסואית זו של מסמכי בנק רלוונטיים התרחשה בשעה שהבנקים השווייצריים היו מודעים לכך שתביעות הוגשו ויוגשו נגדם לגבי כספים שהופקדו אצלם ע"י קורבנות השואה, כספים אשר (א) הועברו שלא כדין לידי הנאצים, ראה Albers v. Credit Suisse, 188 Misc 229, 67 N.Y.S.2d 239 (N.Y. City Ct. 1946), דו"ח ברג'ייר בעמ' 443, (ב) שולמו שלא כדין למשטרים הקומוניסטיים בפולין והונגריה, ראה דו"ח ברג'ייר בעמ' 450-451, וככל הנראה גם לדומניה, ראה Peter Hug and Marc Perrenoud, Assets in Switzerland of Victims of Nazism and the Compensation Agreements with East bloc Countries (1997), (ג) הוחזקו ע"י הבנקים השווייצריים למטרות רווח, ראה דו"ח ברג'ייר בעמ' 446.

"הדיון בנוגע לכספים שלא נדרשן' נמשך לאורך התקופה שלאחר תום מלחמת העולם השנייה, שכן הניצולים ויורשיהם או ארגונים שונים שהוקמו למטרה זו ופעלו בשמם של הניצולים ויורשיהם, החלו להגיש תביעות להשבת הרכוש". ראה לעיל בעמ' 444. למרות זאת, המשיכו הבנקים השווייצריים בהשמדת מסמכים בהיקף גרוב ובהערמת קשיים בדרכם של התובעים. דו"ח ICEP, נספח 4 סעיף 5; In re Holocaust Victim Asset Litig., 105 F. Supp.2d 139, 155-56 (E.D.N.Y. 2000) ואכן "במאי 1954 תיאמו הבנקים ביניהם את תגובתם ליורשים [של בעלי החשבונות] על מנת ליצור מכניזם מתואם שמטרתו מניעת חקירה מכל סוג שהוא". דו"ח ברג'ייר בעמ' 446. בדומה "הבנקים האיגוד הבנקים פעלו על מנת למנוע חקיקה שתדרוש את פרסום השמות של 'חשבונות ללא דורש' כפי שכונו – חקיקה שאם הייתה מתממשת עשויה הייתה להסיר את הצורך בחקירת ה – ICEP והייתה פותרת את המחלוקת בת שלושים השנה". דו"ח ICEP בעמ' 15. אכן, כדי לסכל חקיקה זאת איגוד הבנקים השווייצרים עודד את הבנקים השווייצרים לדחוק מספר נמוך של חשבונות במקרה משנת 1956. "תוצאה מזערית של חקירה" כך נכתב, "תתרום בוודאות לפתרון של העניין הזה [החקיקה המואצת] לטובתנו". ICEP בעמ' 90 (ציטוט של מכתב מאיגוד הבנקים השווייצרים לחברי המועצה ב 7 ליוני 1956).

"לסיכום, ברור כי תביעותיהם של ניצולי השואה נדחו בשם הסודיות הבנקאית..." דו"ח ברג'ייר בעמ' 455, או תוך הטעיה מכוונת בנוגע לקיומו של מידע, בשעה שהשמדת מסמכים מסיבית נמשכה לאורך יותר מחמישים שנה. לפיכך, ובהתאם לנסיבות שזכרו לעיל, ותוך שימוש בעקרונות הראיה במשפט האמריקאי שהיו חלים על תביעות ייצוגיות בנוגע לנכסים שהופקדו, לו הייתה התביעה הייצוגית נטענת בבית-המשפט, מסיק ה CRT חזקה שלילית כנגד הבנקים במקרים בהם ראיה דוקומנטרית הושמדה או שלא סופקה לאחראים על ניהול התביעות. ראה In re Holocaust Victim Asset Litig., 105 F. Supp.2d 139, 152 (E.D.N.Y. 2000); Reilly v. Natwest Markets Group, 181 F.3d 253, 266-68 (2d Cir. 1999); Kronisch v. United States, 150 F.3d 112, 126-28 (2d Cir. 1998).